

Talent beter begeleiden

Een goed gedifferentieerde instructie en verwerking, compacten en verrijken van de basisstof, verrijking in de klas of in een plusgroep, dat alles moet een school in huis hebben om meer- en hoogbegaafde kinderen een doorgaande leerlijn te bieden. Zodat zij gemotiveerd blijven en lekker in hun vel zitten op school. Om dit aanbod goed te organiseren, uit te voeren en te borgen, is een doortimmerd talentenbeleid onontbeerlijk.

Kinderen met een cognitief talent dienen, net als alle kinderen, de stimulans en de ruimte te krijgen om zich op hun manier te ontwikkelen. Voor scholen is dit een serieuze uitdaging, omdat een pasklare oplossing niet bestaat.

Dat betekent dat scholen bij het ontwikkelen van goed talentbeleid voor veel vragen en keuzes komen te staan. Uiteindelijk moet het beleid voor de leerkracht en de leerling én de ouders een goede basis vormen om samen te werken. Dat betekent dat er een goede vertaalslag van beleid naar de klas moet worden gemaakt. En ook dat er voortdurend evaluatie nodig is om te voorkomen dat een beleidsplan geen papieren tijger wordt. In dit artikel geven wij zo goed mogelijk antwoord op een aantal veelgestelde vragen over talentbeleid op school.

1. Talentbeleid in de steigers: waar begin je mee?

Beleid kan alleen goed werken als het aansluit bij de visie van de school en klopt in de dagelijkse praktijk. Het primaire doel van

Er is voortdurend evaluatie nodig om te voorkomen dat een beleidsplan geen papieren tijger wordt.

aangepast onderwijs voor meer- en hoogbegaafden is zorgen dat deze leerlingen goed in hun vel zitten en goed tot hun recht komen. Het lijkt een open deur, maar is zo belangrijk: zorg dat je als school heel helder hebt wat je doel en ambitie is.

Stem om te beginnen met elkaar, bestuur, directie, intern begeleiders, begaafdheidscoördinator en uiteindelijk ook het team, af welke doelgroep je wilt bedienen en welke doelstellingen je hebt. Vorm samen een goed doordachte visie. Bespreek ook wat het tijdspad van je beleidsontwikkeling wordt. Waar wil je over een jaar staan? Wat is de ambitie van de school? Goed beleid begint met het signaleren van hoogbegaafde kinderen en dus het bereiken van een consensus binnen de school over het begrip hoogbegaafdheid. Van daaruit moet er kennis en inzicht ontstaan over hun leer- en begeleidingsbehoeften.

2. Welke ondersteuning is mogelijk voor mijn school?

Je kunt ondersteuning aan meer- en hoogbegaafde kinderen op veel verschillende manieren inrichten. Kies je alleen voor de hoognodige (maar noodzakelijke!) maatregelen of voor zeer uitgebreide differentiatie via compacten en verrijken in de klas, subgroepjes, leercircuits, plusgroepen op school of samen met andere scholen. Misschien is de vraag zo groot dat voltijds hb-onderwijs in beeld komt.

De leerbehoeftes van hoogbegaafde kinderen lopen sterk uiteen, al naar gelang de thema's of uitdagingen waar zij mee te maken hebben. Er zijn succesvolle leerlingen, onzekere leerlingen, creatieve denkers die het net even anders doen, kinderen die

worstelen met perfectionisme, razendsnelle denkers die tegelijk kampen met zwak ontwikkelde vaardigheden en ten slotte ook de dubbel bijzondere kinderen: hb'ers met dyslexie, ADHD of ASS of een (school)geschiedenis die voor trauma's heeft gezorgd.

Zo divers als de groep is, is ook de ondersteuningsbehoefte. Het is aan de school om te bepalen wat zij kunnen bieden, qua budget, expertise en draagvlak in het team. Helaas is er geen model te leveren voor de inrichting van goed talentonderwijs. Zoals wij bij Novilo het zien: 'We kunnen als een bouwmarkt en een architect de materialen en bouwtekeningen leveren, maar het bouwen moet je zelf doen' (Koenderink, *Talentbeleid & klassenmanagement in de praktijk*, 2015).

Begeleiders, zoals een ib'er of een speciale hb-deskundige, spelen een belangrijke rol. Ze ondersteunen de leerkracht bij de didactische en pedagogische aanpak van deze groep leerlingen. Vaak speelt een begeleider een rol bij de plusgroepen die een school opzet. In een plusklas kunnen hoogbegaafde leerlingen aan de slag met hun specifieke interesses en talenten. Ze treffen er hun ontwikkelingsgelijken. Daar krijgen ze moeilijke opdrachten waarmee ze hun grenzen ontdekken en verleggen. Waarmee ze leren leren en hun vaardigheden ontwikkelen. Het bestaan van een plusgroep betekent geenszins dat de leerkracht in de reguliere groep niets extra's meer hoeft te bieden. Structurele differentiatie is noodzakelijk om de hb-leerling in de klas erbij te houden. Daarom is ook het contact tussen de leerkracht en plusgroepleerkracht zo belangrijk. Een begeleider kan hier de schakel vormen en zorgen dat de communicatie goed verloopt. Een stap verder is om vijf dagen per week een speciaal curriculum voor hoogbegaafden te verzorgen: door als school een speciale hb-afdeling op te richten. Daar kunnen de basisvakken dermate ingedikt worden, dat er veel tijd vrijkomt voor zinvolle verrijking. Een dergelijke klas is voor veel kinderen een uitkomst.

3. Wat kunnen leerkrachten en begeleiders doen om direct met hb-beleid aan de slag te gaan?

Ga in ieder geval beginnen, ook al is het met kleine stapjes. Vaak denken leerkrachten en begeleiders dat er eerst heel veel materiaal

moet zijn. Maar het begint niet met materiaal; het begint met het nadenken over wat leerlingen nodig hebben en welk doel je hebt met verrijkingsmateriaal. Leerkrachten en begeleiders kunnen morgen aan de slag gaan met de leerlingen van wie zij vermoeden dat ze meer kunnen en nodig hebben.

Je kunt je oriënteren door veel te gaan lezen over hoogbegaafdheid (bijvoorbeeld *Het begeleiden van hoogbegaafde leerlingen* van James T. Webb, *Hoogbegaafd, nou én?* van Wendy Lammers van Toorenburg en *De 7 uitdagingen* van Tijn Koenderink). Op YouTube zijn vele filmpjes te zien van deskundigen op het gebied van hoogbegaafdheid. Ook Novilo is daar te vinden en er zijn bij Novilo losse modules en colleges te volgen over diverse toepasselijke onderwerpen.

Als leerkrachten en begeleiders zich verdiepen in het onderwerp, krijgen ze vanzelf oog voor de onderpresteerders, de kinderen met faalangst, kinderen met zwak ontwikkelde executieve functies, enzovoort. Het hoeft niet direct een taart met een kers erop te zijn; starten met een goed belegde boterham is ook prima. Durf die extra oefeningen te schrappen, durf de instructie in te korten, durf ze een opdracht te geven waar ze niet meteen het antwoord

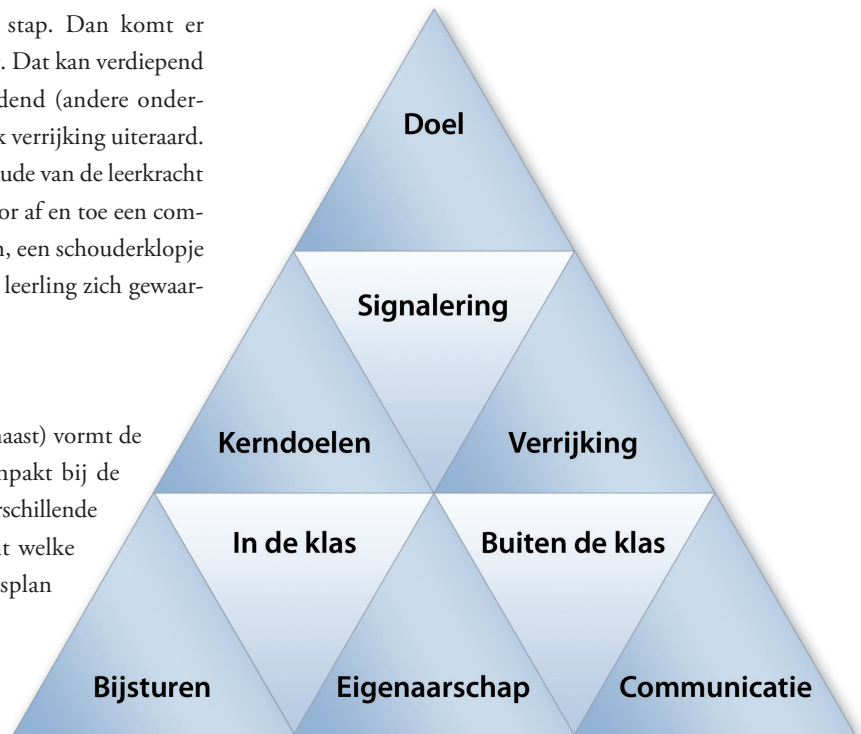
op weten! Goed compacten is de eerste stap. Dan komt er substantieel tijd vrij voor zinvolle verrijking. Dat kan verdiepend zijn (verder op een onderwerp) of verbredend (andere onderwerpen of vakken). Een plusgroep biedt ook verrijking uiteraard. Veel is er te doen met aandacht. Met de attitude van de leerkracht en de begeleider die er bij betrokken is. Door af en toe een compliment te geven, even oogcontact te maken, een schouderklopje te geven, bouw je aan de relatie en voelt de leerling zich gewaardeerd en gezien.

4. Hoe ziet talentbeleid eruit?

De beleidspiramide (zie de afbeelding hiernaast) vormt de basis van talentbeleid zoals Novilo dit aanpakt bij de implementatie van beleid op scholen. De verschillende onderdelen in deze piramide laten zien uit welke elementen een goed doortimmerd beleidsplan naar ons idee bestaat.

5. Hoe zorg je dat iedereen begaan is met het talentbeleid?

Communicatie is een belangrijk onderdeel van beleid. Beleid voor hoogbegaafden heeft de grootste kans van slagen als het door de directie en het gehele team gedragen wordt. Een hb-specialist (ib'er of een leerkracht, of een speciaal aangestelde kracht) kan de coördinator en kartrekker zijn, maar moet niet de enige zijn die zich om de hb-leerling bekommert. Als het beleid concrete vormen krijgt, dan kan het team met studiedagen voorgelicht/getraind worden. Leerkrachten en begeleiders kunnen afspreken waarmee zij morgen aan de slag gaan. Interne communicatie, evaluatie, vragen stellen, cases bespreken, bij elkaar te rade gaan, leiden dan tot een schoolbreed leerproces en tot de implementatie en verdere ontwikkeling van het beleid. Communicatie met de ouders is minstens zo belangrijk! Maak bekend waar de school mee bezig is, waarom de school kiest voor meer aandacht voor hoogbegaafdheid en hoe jullie dat gaan doen. Communiceer ook over het proces, over de (kleine) stappen waar jullie mee beginnen, over de 'fouten' die er ongetwijfeld ook gemaakt worden, over wat niet werkt en hoe jullie dat anders gaan doen.

De beleidspiramide van Novilo voor de implementatie van talentbeleid op scholen.

Niet zelden vertoont een (hb-)kind op school en thuis verschillende soorten gedrag. Niet zelden laat het ook zeer verschillende prestaties zien, soms zelfs extreem tegenovergesteld. Het is belangrijk dat school en ouders van elkaars verhaal op de hoogte zijn en elkaars zorgen serieus nemen. Hun doel is immers hetzelfde: samen het maximale resultaat bereiken op een zeer uitdagend speelveld.

Samenwerkingsverbanden

Scholen zijn verantwoordelijk voor een passend aanbod voor alle leerlingen. Het samenwerkingsverband dat hiervoor is opgericht in elke regio ziet erop toe dat iedere leerling een passend aanbod krijgt. De bekostiging van passend aanbod (dus ook van extra aanbod als hoogbegaafdheid daarvoor de aanleiding is) valt onder de verantwoordelijkheid van het samenwerkingsverband.

TEKST MARRIGJE DE BOK EN JUDITH FONTEIJN
FOTOGRAFIE AANGELEVERD

GRATIS KENNIS- EN INTRODUCTIECOLLEGES

Wil je meer weten over onderwerpen als executieve functies, onderpresteren, faalangst en perfectionisme of hoe je talentonderwijs borgt op jouw school? Ga naar www.novilo.nl/leren-met-novilo. De informatieve colleges duren 2 of 3 uur en zijn geheel gratis (normaal 95 euro p.p.). Data: 6 mei en 22 mei. Op 28 mei is er een open dag.